

جلال حکمت و عرفان

به اهتمام محمد جواد صاحبی

صاحبی، محمدجواد، ۱۳۳۴ -

جلال حکمت و عرفان / به اهتمام محمدجواد صاحبی، ویراستار
ابوالفضل طریقه دار. -- قم: احیاگران، ۱۳۴۸،
۴۷۲ ص.

ISBN: 946-8339-02-4 ریال: ۴۷۵۰۰

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.

۱. آشتیانی، جلال الدین، ۱۳۰۶ - ۲. فلسفه اسلامی. ۳. فیلسوفان
اسلامی - ایران. الف. عنوان.
ج ۲ ص ۱۲۸۴ / BBR
کتابخانه ملی ایران
۱۸۹/۱
۸۴-۸۴۱۷ م

جلال حکمت و عرفان

به اهتمام محمدجواد صاحبی
ناشر: نشر احیاگران وابسته به مؤسسه فرهنگی پژوهشی احیاگران اندیشه دینی
با حمایت اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان مرکزی
ویراستار: ابوالفضل طریقه دار
صفحه آرای و طرح جلد: سید ستار میراحمدی
نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۸۴
چاپخانه: ظهور
شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
قیمت: ۴۷۵۰ تومان
نشانی: قم، خیابان ۴۵ متری شهید صدوقی، کوچه ۵۷، پلاک ۱۶
شابک: ۴ - ۰۲ - ۸۳۵۹ - ۹۶۴

فهرست مطالب

مقدمه	۷
فصل اول: زندگی نامه و آثار	۹
زندگی نامه خودنوشت	۱۱
میراث مکتوب استاد آشتیانی	۱۹
الف) تألیفات	۱۹
ب) مقالات	۲۰
ج) تعلیقات، تصحیحات و مقدمات آثار عرفانی و فلسفی	۲۲
فصل دوم: گزیده‌ای از مقالات استاد آشتیانی	۲۷
در رثای امام عارفان	۲۹
نکاتی درباره فلسفه و عرفان	۳۹
ختم ولایت در اندیشه ابن عربی	۵۹
پاسخ به چند سؤال	۷۹
یادی از خدیو جم	۱۰۱
یادی از آیه الله خاتمی	۱۰۵
معرفت و علم در کتاب و سنت	۱۱۳
پیرامون نقد تهافت غزالی	۱۵۹
فصل سوم: مصاحبه‌ها	۲۰۹
حیات و حکمت	۲۱۱
عرفان و فلسفه در آفاق فرهنگ تشیع	۲۷۱

شخصیت حکیم عارف «اسرار» ۲۹۱

پیرامون تفکر عقلی و فلسفی در اسلام ۳۲۱

فصل چهارم: نامه‌ها ۳۳۳

آشتیانی و آشنایی / محمدجواد صاحبی ۳۳۵

نامه استاد جلال الدین همایی به استاد آشتیانی ۳۵۱

نامه دیگری از استاد جلال الدین همایی به استاد آشتیانی ۳۵۵

نامه استاد علامه شیخ حسینعلی راشد به استاد آشتیانی ۳۵۹

نامه دیگری از استاد علامه شیخ حسینعلی راشد به استاد آشتیانی ۳۶۳

فصل پنجم: تحلیل اندیشه‌ها ۳۶۵

آشتیانی احیاگر سنت فلسفی و عرفانی / محمدجواد صاحبی ۳۶۷

آشتیانی و سنت فلسفه‌ستیزی / سید حسن اسلامی ۳۷۹

سقراط و مدعیان دیرین ۳۷۹

سنت فلسفه‌ستیزی مسیحی ۳۸۳

سنت فلسفه‌ستیزی در جهان اسلام ۳۸۶

فلسفه‌ستیزی در سنت شیعی ۴۰۱

آشتیانی و دفاع از فلسفه ۴۰۷

میرزا مهدی و ابواب الهدی ۴۰۹

آشتیانی و نقد اصفهانی ۴۱۶

اخلاق دیالوگ فلسفی ۴۴۵

ققنوس فلسفه ۴۴۹

فصل ششم: دست‌نوشته‌هایی از استاد آشتیانی ۴۵۳

مقدمه

به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برنگذرد
سید جلال الدین آشتیانی، از شمار ستارگان فروزان آسمان دانش و فرهنگ ایرانی است که جلوه جلال معرفت او از مرزهای جغرافیایی این مرز و بوم فراتر رفته و افق‌های سرزمین‌های دیگر را نیز روشن کرده است. این اندیشور سترگ که وارث دانش و اندیشه حکیمان و متألهان بزرگی چون ابوعلی سینا، صدرالمألهین شیرازی و محی الدین عربی است، نه تنها احیاگر و مصحح آثار آنان، بلکه شارح منتقد و مدافع معتقد جریان تفکر عقلی و اشرافی تاریخ اسلام بوده و با جدیت تمام با تحجر فکری به مبارزه پرداخته و به پیشرفت فکر و فرهنگ اسلامی کمک شایانی کرده است.

او بیش از نیم قرن با همه توش و توان به مدد بنان و بیان نیرومندش، جهاد علمی سلف صالح را استمرار بخشیده و آثار پربرگ و باری آفریده که پرخیز و برکت و جاودان خواهد ماند.

آشتیانی جهاد علمی را با وارستگی و سلوک عملی به گونه‌ای در هم آمیخته بود که دیدار او یاد عالمان و حکیمان گذشته را در ذهن‌ها تداعی می‌نمود. صراحت و صداقت و حریت او در بیان معتقدات و مطالب علمی و گزاره‌های تاریخی به اندازه‌ای بود که از سوی شاعران و ادیبان لقب «سید احرار» گرفته بود:

بر جان پاک سید احرار ره برد
فر خجسته‌ای که دمد از درود صبح
سید جلال آشتیانی که جاری است
«امید» از این بقیه سادات رود صبح^۱

۱. اشاره به شعر درود صبح از مهدی اخوان ثالث (م. امید) که به (یاد محبت‌ها و پاس الطاف حبیب ارجمند یگانه، «سید احرار» جناب آقای سید جلال الدین آشتیانی فیلسوف گرانمایه): سروده و به ایشان اهدا کرده است.

همین صفات و کمالات بوده است که او را مقدر آشتیان و ایران و بلکه شرق جهان گردانده است. از این رو در سال پیش، تنی چند از فرهیختگان دانش دوست استان مرکزی، به اعتبار نسبت بلده طویه «آشتیان» به آن خطه خرد خیز و دانش پرور، تصمیم بر بزرگداشت معظم له گرفتند و حقیر را به جهت داشتن ارادت، به کار ساماندهی امور علمی همایش مزبور گماشتند. بنده این خواسته را اجابت و مجموعه حاضر را تدوین و در پایان سال ۱۳۸۳ آماده نشر ساختم.

و البته پی گیری در جلد دیگر را که شامل مقاله های سفارشی و مقاله های استاد آشتیانی بود به آینده وا گذاشتم.

قرار این بود این همایش در اوایل سال هشتاد و چهار و به هنگام حیات حضرت استاد برگزار شود، ولی افسوس که اجل مهلت نداد و در نخستین روزهای سال جاری خبر رحلت آن فرزانه یگانه از رسانه های خبری پخش گردید و دوستان و ارادتمندان را سوگوار ساخت.

در این جا بر خود فرض می دانم که از جناب آقای دکتر محمدجواد حق شناس معاونت محترم وقت مجلس و هم آهنگی امور استان های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که نکوداشت نخبگان کشور از شمار علامه سید جلال الدین آشتیانی را پیش از همه به مدیران فرهنگی و اجرایی یادآور شدند و از جناب آقای مهندس عبدالمحمد زاهدی استاندار استان مرکزی که از پیشنهاد مزبور در خصوص منطقه خود استقبال کردند و به ویژه از مدیرکل گرامی فرهنگ و ارشاد اسلامی استان مرکزی جناب آقای نصرت الله مرادی و معاون فرهیخته فرهنگی ایشان جناب حجت الاسلام آقای علی هاشمی که در عملی کردن تصمیم مزبور، گام های بلندی برداشتند و زمینه تدوین و نشر اثر حاضر را فراهم ساختند سپاس گزاری نمایم.

و السلام علی عباد الله صالحین
محمدجواد صاحبی